

Kodin ja koulun yhteistyöprojekti

Kodin ja koulun yhteistyö on noussut kouluelämässä tärkeäksi kehittämishaasteeksi osana opetussuunnitelman perusteiden ja perusopetuslain uudistusta. Mukava-hankkeessa kodin ja koulun yhteistyö, jolla on erityinen merkitys oppilaan sosiaalisen kasvun tukemisessa, oli koko hanketta läpäisevä teema.

Monien vanhempien kokemusten ja myös tutkimusten mukaan kodin ja koulun yhteistyön laatu vaihtelee paljon opettajasta, luokasta ja koulusta riippuen. Näin ei saisi kuitenkaan olla; yhteistyö ei saisi olla kiinni yksittäisen opettajan persoonasta tai innokkuudesta. Kaikkien kotien oikeuteen kuuluu mahdollisuus hyvään kodin ja koulun yhteistyöhön.

Kodin ja koulun yhteistyöprojektissä painopisteenä oli luokkakohtainen verkostoituminen, mutta hanke vaikutti myös kodin ja koulun yhteistyön periaatteisiin kuntien opetussuunnitelmissa, yhteistyön toiminnallisiin rakenteisiin koulu- ja kuntatasolla sekä paikalliseen opettajien täydennyskoulutukseen.

Kokeilukouluissa käynnistyi jo hankkeen alussa useilla luokilla tavoitteellista luokkakohtaista yhteistyötä. Lukuvuosien 2003 – 2005 aikana tätä yhteistyötä syvennettiin. Tavoitteena oli yhteistyön suunnitelmallinen toteuttaminen ja hyvien toimintamallien kehittäminen. Luokkakohtainen kokoontuminen suunniteltiin koko lukuvuodeksi ja se integroitiin mahdollisimman hyvin koulun yhteisiin vanhempainiltoihin. Myös koulun tiloja – kuten liikuntasalia – käytettiin oppilaiden ja vanhempien yhteiseen vapaa-ajan toimintaan.

Mukava-hankkeessa kouluihin rakennettiin luokka- ja koulukohtaisia vanhempien verkostoja, jotka osallistuivat suunnitelmallisesti kodin ja koulun yhteistyöhön. Toiminnassa hyödynnettiin tieto- ja viestintätekniikkaa ja Kivahkoa (digitaalinen viestintäsovellus), jota kuvataan erikseen tarkemmin.

Kokonaiskoulupäivä-projektiin liittyen vanhemmat täyttivät yhdessä lapsensa kanssa oppilaan vapaa-ajankäyttöä ja harrastamista koskevan vapaa-ajan suunnittelulomakkeen eli Vapsun. Sillä kerättiin tietoa perheiden tarpeista koulun harrastus- ja kerhotoiminnan suunnittelua varten.

Koulunkäynnin alkuvaihe todettiin erityisen tärkeäksi yhteistyön käynnistymiselle. Luokkayhteisön keskinäinen tutustuminen, verkostoituminen ja luottamuksen rakentaminen luo pohjaa pitkälle yhteiselle matkalle, joka vanhemmilla ja oppilailla saattaa kestää jopa yhdeksän vuotta.

Myös opettajien taitojen ja valmiuksien tukeminen yhteistyön alkuvaiheessa on tärkeää. Mukava-hankkeessa järjestettiin vuosittain kodin ja koulun yhteistyötaitoihin sekä vanhempien ryhmäytymiseen liittyvää koulutusta 1. ja 7. luokkien opettajille. Tavoitteena oli luoda pysyvä käytäntö, jossa kunnan opetustoimen hallinto panostaa vuosittain säännölliseen opettajien täydennyskoulutukseen kodin ja koulun yhteistyötaitoissa.

Kouluvierailujen yhteydessä käsiteltiin luokkakohtaisten verkostojen rakentamista ja toimintaa. Hankkeen kouluvierailuihin liittyi

- opettajien kanssa käyty keskustelu kodin ja koulun yhteistyön merkityksestä sekä siihen liittyvistä käytännöistä,
- tukimateriaalin antaminen opettajien käyttöön,
- luokkakohtaisen verkoston rakentaminen ja tukeminen etsimällä perusluokittain ”avainvanhempia” yhteistyökumppaniksi opettajalle suunnittelemaan luokkayhteisön toimintaa,
- pohjan luominen luokan verkostoitumiselle ja kasvatuskumppanuudelle,
- koko luokan yhteiset luokkakohtaiset vanhempainillat, joissa sovittiin tarkemmin yhteistyön tavoitteista, aikatauluista ja työnjaosta.

Jyväskylän opetustoimessa aloitettiin lukuvuoden 2004 – 2005 alussa uusi käytäntö, jossa opetustoimen ylin johto tapaa pari kertaa vuodessa koulujen vanhempainneuvostojen puheenjohtajat ja keskustelee heidän kanssaan kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvistä kysymyksistä. Tämä todettiin hyväksi foorumiksi kuntakohtaiselle kodin ja koulun yhteistyön ohjaukselle.

Kodin ja koulun yhteistyössä erityisenä haasteena olivat maahanmuuttajaoppilaat ja helposti yhteistyöstä syrjään jäävät vanhemmat. Esimerkiksi Kuopion Männistön koulussa, jossa on paljon maahanmuuttajaperheitä, kehitettiin moniammatillista toimintamallia maahanmuuttajavanhempien kohtaamiseen. Oppilaiden vanhemmille järjestettiin koulun, sosiaalitoimen ja seurakunnan kanssa yhteistyössä erityisiä päiviä, jolloin oli mahdollista käsitellä oppilaiden koulunkäyntiin liittyviä kysymyksiä ja yhteistyön kehittämistä. Tuloksena saatiin useita konkreettisia seuranta- ja yhteydenpitomalleja, joita kokeiltiin heti käytännössä. Yhteistyöhön sitoutuminen näkyi myös siinä, että toimijoiden yhteisin resurssein järjestettiin maahanmuuttajaoppilaiden ja heidän isiensä yhteinen leirikoulu, johon sisältyi keskustelua rehtorin, sosiaalityöntekijän ja terveydenhoitajan kanssa. Pojat opiskelivat leirikoulussa tunnetaitoja ja rakentavaa vihan käsittelyä. Maahanmuuttajaoppilaiden käytös koulussa rauhoittui opettajien mukaan huomattavasti. Yhteistyössä sosiaali- ja terveystoimen kanssa järjestettiin maahanmuuttajaperheille myös omia vanhempainilloja, joissa käsiteltiin yhteistyöhön liittyviä erityiskysymyksiä.

Kodin ja koulun yhteistyön sekä elinkeinoelämäyhteyksien kehittämiseksi Männistön koulu verkottui vuonna 2003 useiden paikkakunnan yritysten kanssa. Niiden taloudellisella tuella organisoitiin huipputason asiantuntijoiden luentosarja kaikille koulun vanhemmille. Kerran kuukaudessa pidetyt avoimet vanhempainillat olivat hyvin suosittuja ja niihin on kokoontui kuuntelemaan asiantuntijoiden kasvatustunteja parhaimmillaan jopa 400 - 500 vanhempaa.

Mukava-hankkeen kokeilukouluissa kodin ja koulun yhteistyön todettiin tiivistyneen kokeilun aikana. Seurantatutkimuksen mukaan vanhemmista 74 % oli keskustellut henkilökohtaisesti opettajan kanssa, 85 % koki luottavansa kouluun ja opettajiin, 86 % oli tyytyväinen kodin ja koulun yhteistyöhön ja 84 %:n mielestä tieto kodin ja koulun välillä kulki hyvin. Vanhemmista 80 % kertoi olevansa selvillä koulun päämäärillä sekä tukevansa niitä. Kun vanhemmilta kysyttiin kuinka monen lapsen luokkatoverin vanhemmat he tunsivat, käsi ilmi, että joidenkin oppilaiden vanhemmat tunsivat 66 % vastaajista ja suurimman osan 25 %. Kaikkien luokkatoverien vanhemmat tunsivat 5 % kyselyyn vastanneista. Hyvistä kokonaistuloksista huolimatta

luokkakohtaisessa tutustumisessa ja verkostoitumisessa on siis vielä kehittämisen varaa.

Kodin ja koulun yhteistyöprojektissa todettiin, että yhteistyötä on tarkoituksenmukaista tarkastella erikseen seuraavilla tasoilla:

- oppilaskohtainen yhteistyö (yhden oppilaan koulunkäyntiin liittyvät asiat)
- luokkakohtainen yhteistyö (opettaja, oppilaat ja vanhemmat verkostona)
- koulukohtainen yhteistyö (yhteistyötä tukevat toimeilimet ja rakenteet koulun tasolla)
- kuntakohtainen yhteistyö (eri koulujen vanhempainyhdistysten yms. organisoituminen ja yhteydenpito kunnan tasolla sekä keskustelu opetustoimen johdon kanssa; kuntakohtaisen opetussuunnitelman kehittäminen)

Mukava-hankkeen pääkoordinaattori osallistui Opetushallituksen ja Suomen Vanhempainliiton työryhmään (2005), joka laati koulujen käyttöön valtakunnallisia kodin ja koulun yhteistyön laatukriteereitä eli toimintakuvauksia hyvästä yhteistyöstä. Myös tässä työssä kuvauksen pohjaksi otettiin em. rakenteiden mukainen tarkastelutapa.

Lähteitä:

Launonen, L., Pohjola, K. & Holma, P. (2004). Kodin ja koulun yhteistyö voimavaraksi! Teoksessa L. Launonen & L. Pulkkinen (toim.) Koulu kasvuyhteisönä – kohti uutta toimintakulttuuria (s. 91 – 111). Jyväskylä: PS-kustannus.

Ojala, T. & Launonen, L. (2003). Kodin ja koulun yhteistyö – pakkopullaa vai kasvatuskumppanuutta? Teoksessa O. Ikonen & P. Virtanen (toim.), HOJKS II. Yksilölliset opetussuunnitelmat ja opetus (s. 313 – 324). Jyväskylä: PS-kustannus.